

Научная статья
УДК 37.016: 811.512.31
DOI 10.18101/3033-1310-2024-4-95-101

Эхин классуудта класчнаа гадуур уншаха «Үолонго» гэнэн номууд тухай

© **Цыдендоржиева Цыржуна Цырендоржиевна**

ахалагша багша,
Үбэр Байгалай хизаарай Агын мэргэжэл дээшэлүүлгын институт,
687000, Росси, Үбэр Байгалай хизаар, Ага тосхон, Комсомольская үйлсэ, 13
secur@mail.ru

© **Цырендашиева Гэрэлтэ Батомункуевна**

эхин ангинуудай багша,
Гүнэйн дунда хургуули
674160, Росси, Үбэр Байгалай хизаар, Гүнэй нютаг, Школьная үйлсэ, 20
gerelma62@mail.ru

© **Номтоева Цыцыгма Эрдынесевна**

эхин ангинуудай багша,
Сахюуртын дунда хургуули
674464, Росси, Үбэр Байгалай хизаар, Сахюурта нютаг, Пионерская үйлсэ, 2
tsytsygmanomtsoeva@mail.ru

© **Батоева Баирма Кимовна**

эхин ангинуудай багша,
Сахюуртын дунда хургуули
674464, Росси, Үбэр Байгалай хизаар, Сахюурта нютаг, Пионерская үйлсэ, 2
bairma.batsoeva.67@mail.ru

Аннотаци. Тус статья соо түрэлхи буряад хэлээр класчнаа гадуур уншагдаха зорилго-
тойгоор гаргагдахан «Үолонго» гэжэ эхин ангинуудай хурагшадта зохёогдоһон
хуралсалай номууд тухай хэлэгдэнэ. Тус номууд Үбэр Байгалай хизаарай эхин анги-
нуудай багшанарай эдэбхээр зохёогдоһон, тиин «Бэлиг» гэнэн Буряад уластахи түбөөр
хэблэгдэжэ гаргагдахан байна. Энэ номуудые бэлигтэй, дүй дүршэлтэй багшанар
зохёоһон байна, нэрлэбэл, Д. К. Бадмаева, Л. Д. Дондокова, Г. Б. Цырендашиева,
В. Б. Черникова болонод. Хуралсалай энэ номууд абаһаар олон тоото зорилгонуудые
бэлүүлнэ. Нэгэдэхээр, тэдэ түрэлхи буряад хэлэн дээрэ уншаха номууд гээшэ. Хоёр-
дохёр, тус номууд бүхы эрилгэнүүдтэ, бага наһанай үхибүүдэй наһанда тааруугаар
зохёолгоотой, буряад уран зохёолой жасаһаа шэлэгдэжэ абтаһан текстнүүдтэй. Гурба-
дахяар, уран зохёолнуудые илган абахадаа авторнууд уран зохёолшодой түрэнэн ню-
таг хараалхан байна. Дүрбэдэхээр, бага наһанай хурагшадтай һонирхол, анхарал
татаһан, тиихэдэ уншаха дуратай байха баримта хүгжөөһөн һонин һонин даабарину-
удтай. Табадахяар, тааруу зурагуудтай. Зургаадахяар, буряад уран зохёол класчнаа га-
дуур түхэлөөр ангиһаа ангида уншаха хэрэг удаа дараалан, «хүнгэнһөө хүндэ руу» бо-
лон «уншуулха шадабари хүгжөөхэ» гэнэн баримтануудаар холбоотой. Гиибэшье энэ
номуудай гол зорилго — буряад уран зохёолдо дурлал түрүүлхэ, түрэлхи арадайнь
үнэтэй сэнтэй хургаалнуудые ойлгуулха, буряад хүнэй ажабайдалтай танилсуулха,
буряад соёл болбосоролтой болгон хүмүүжүүлхэ багшын ажал болоно. Мүнөө бага
наһатай үхибүүдэй түрэлхи хэлээ мэдэнгүй ургажа байһан сагта энэ номууд түрэнэн,

түрэлхи хэлээ аршалха, гамнаха, хүгжөөхэ хэрэгтэ аргагүй нүлөөтэй байна. «Һолонго» гэжэ нэрэньше удхатай. Тэрэ удха долоон бүлэг уран зохёол уншаха байһые харуулна. Тиихэдээ олон ондоо зохёолнуудые уншажа, олон юумэ мэдэдэг, олон юумэ, гол түлэб уншажа шададаг болохо гэхэн удхатайшые. Үшөө үхибүүн бүхэнэй сэдхэлдэ нүлөөтэй байха гэжэ номууд соо оруулагдаһан уран зохёолнууд тэдэнэй сэдхэлдэ һолонгодол адли сэбэр бодол болон сэдхэлэй олон ондоо байдал түрүүлхэ гэхэншые удха байха. Номууд хуралсалда хэрэглэгдэжэ эхилээ, хурагшад болон тэдэнэй гэртэхиндэ һайшаагдаа, уласхоорондын фестивалиин урилдаанда шагналда хоёр дахин хүртэһэн байна.

Шухала үгэнүүд: буряад хэлэн, класһаа гадуур уншалга, «Һолонго» гэхэн хуралсалай номууд, уран зохёолнууд, гол зорилго, тодорхой зорилгонууд, номуудай онсо.

Для цитирования

Эхин классуудта класһаа гадуур уншаха «Һолонго» гэхэн номууд тухай / Ц. Ц. Цыдендоржиева, Г. Б. Цырендашиева, Ц. Э. Номтоева, Б. К. Батоева // Бурятский язык и литература в школе. 2024. № 4. С. 95–101.

Оролто. Бурядад уласай Улаан-Үдэ хотын «Бэлиг» гэжэ номой хэблэлдэ эхин шатын 2–4-дэхи ангиин хурагшадта зорюулагдаһан «Һолонго» гэхэн класһаа гадуур уншаха номууд нара хараһаниинь һайшаалтай. Авторнуудын нэрлэбэл, түрэлхи буряад хэлээ хүгжөөхэ, дэлгэрүүлхэ ажалда өөрынгөө хубита оруулан ябадаг абьяас бэлигтэй Агын тойрогой багшанар Д. К. Бадмаева, Л. Д. Дондокова, Г. Б. Цырендашиева, В. Б. Черникова болонод.

Программаар хараалагдаһан хуралсалай номуудай хажуугаар хурагшадта туһаламжа болгожо, класһаа гадуур уншалга эрхилхэ хэрэг аргагүй үр дүнтэй болон аргагүй ехэ нүлөөтэй байна. Мүн гэртэхиндэ гэр бүлэдөө буряад хэлээ сахиха, хүгжөөхэ талаар, үхибүүдэ багаһаань түрэл хэлэндэнь дуратайгаар хүмүүжүүлхэ нангин хэрэгтэ туһатай байхань лабтай.

Һүүлэй үедэ үхибүүд өөһэд хоорондоо, түрэлхидтээ ород хэлэн дээрэ харилсана, буряад хэлэн дээрэ хэлэхэдэ ойлгонгүй байха ушарнууд олон, түрэл хэлэн дээрэ үхибүүдэй уншаха уран зохёолнууд хомор. Тиимэхэ энэ номууд үхибүүдэй буряад хэлээ ойлгоходо, үзэхэдэ ехэ нүлөө үгэнэ, һонирхол түрүүлнэ. Түрэхэн, түрэлхи хэлээ аршалха, гамнаха, хүгжөөхэ зон тон түрүүн гэртэхин, багшанар болоно.

Хурагшад номуудые уншажа үргэн мэдэсэтэй, хүгжэсэтэй болохо, зүб хүмүүжэл абаха. Тиимэхэ багшанарта, түрэлхидтэ, үхибүүдтэ эхин шатын хурагшадтай һананай хэмжүүртэ тааруулан, гүрэнэй хуралсалай хэбэй (ФГОС) эрилтэнүүдые баримталан, научна үндэһэ һууритайгаар¹, хуралсалай алишые программануудта тааруугаар зохёогдоо. 2–4-дэхи классуудта класһаа гадуур уншалгада хэрэглэгдэхэ «Һолонго» гэхэн ном тухай согсолборилгошодой һанамжа дурадхагдана.

Гол хуби. Ном зохёохо бэлэхэн хэрэг бэшэ. Энээн тухай олон эрдэмтэд тэмдэглэһэн байха. Ном соо орохо шухала удха болохо материалнуудын гүнзэги удхатай, үргэн мэдэсэ үгэхэ аргатай, хүмүүжүүлхэ аргатай байха хэрэг-

¹ Федеральный государственный стандарт начального общего образования. URL: <https://fgos.ru/fgos/fgos-do> (дата обращения: 05.11.2024). Текст: электронный.

тэй болоно. Ном соо ороһон уран зохёолнуудай жанрнуудынь элдэб байха ёһотой гээд лэ, тиин педагогикын олон принципүүдые баримталха ёһотой бологдоно¹.

Номуудые зохёоходоо баримталһан гол зорилгонуудые нэрлэбэл, тэдэнэй тоодо ороһон иимэ гол зорилгонууд байха:

– һурагшадта түрэлхи һайхан буряад хэлыень шудалуулха, ойлгуулха, түрэл хэлэн дээрэнһе уншуулха, дуугаруулха, хөөрүүлхэ арга боломжо үгэхэ;

– тэдэниие арадайнгаа ёһо заншалнуудые мэдэхэ болгуулжа, сахюулжа һургангаа, зүб шэглэлтэй һайн хүнүүд болгон хүмүүжүүлхэ г. м.

Эгээ гол зорилго хадаа эдир багашуулаа эхэ хэлэндэнь багаһаанһе һургаха тон шухала хэрэг тодорон гарана. Түрэнһе эхэ хэлэеэ мэдэжэ, ёһо заншалаа сахижа, «би буряадби» гэхэн гүнзэгы мэдэрэлтэй болгохо зорилго нэрлэгдэһэн номуудай удха бээлүүлхэ аргатай байна.

Класчаа гадуур уншалгын ажал буряад хэлэнэй габшагай һаранууд, фестиваль, конкурс, элдэб нааданай мурьсөөн, «Толон» сонин, радио, телевидениин дамжуулгануудтай тааруулан үнгэргэхэдэ, тэрэнэй нүлөө үүргэнь тон үргэн болон үшөө гүнзэгы боложо үгэнэ.

Эдир багашуулда зорюулагданһан эдэ уншалгын номуудай хуудануудые һэхэн, һонирхон харахада, ехэ зохид. Бишыхан үхибүүдтэ тон таарама, түрэл хэлэеэ шудалхаданһе ехэ туһа болохо номууд болон гаранхай.

Номуудай онсонуудай нэгэн хадаа — тэрэнэй үхибүүдэй һонирхол татаха бүлэгүүдынь болоно. Һолонго гэжэ мийн нэрлэгдээгүй. Һолонгын долоон үнгэдэл адли номуудай удха долоон сэдэбтэ хубаагдажа, тааруулан согсолборилогдоһон: һургуули; Эхэ орон; Гэр бүлэ; Ёһо заншал; Һайн гэдэг юун бэ? Муу гэдэг юун бэ?; Байгаали; Арадай аман зохёол [3, 4, 5].

Класчаа гадуур уншаха ном гээд дүршэл ехэтэй багшанарай зохёожо гарганһан номууд байхадаа, тэдэ соморхон, удхаараа гүнзэгы. Номуудай гадаада түхэл анхарбал, тэдэнэй даха нимгэхэн, гартаа барихада урихан. Уншаха талаар үзэг бэшэгэй шрифтын тааруу, зохид. Дотоодо удханһе үнгэтэ зурагуудаар шэмэглэгдэнхэй. Ном соо шэлэгдэн абтан ороһон авторнууд гэбэл, тэдэ Буряад улас, тиин Агын болон Усть-Ордагай тойрогуудтай нягта холбоотой байха.

Үхибүүд нютагайнгаа уран зохёолшодой зохёолнуудые үзэхэдөө ехээр һонирходог гээшэ. Гурбан ангиин номууд соо ород хэлэнһээ 24 оршуулга ороһон байна. Тэдэ зохёолнуудай авторнууд: В. И. Даль, А. С. Пушкин, В. Сухомлинский, Л. Н. Толстой, В. Осеева г. м. [3, 4, 5].

Мүнөө сагай эрилтэ — һурагшадые «функциональная грамотность» гэжэ шадабаринуудтай болгохо гээд хараалаатай. Энэ хараа бодол Росси уласай өөһэдынгөө ургажа ябаа үхибүүдтэ һайн, удхатай һуралсал үгэхэ харюусалгаяа дүүргэһые гэршэлдэг баримта болоно. Энээн тухай дээрэ нэрлээтэй эхин юрэнхы һуралсалай ФГОС соошые хэлэгдээтэй байха². Тодорхойлон хэлэбэл, энэ номоор класчаа гадуур литературна уншалга эмхидхэхэ зуура, номуудые үзэхэ зуура

¹ Зуев Д. Д. Школьный учебник. Москва: Педагогика, 1983. 240 с. URL: http://sbooks.gnpbu.ru/text/zuev_shkolnyu_uchebnik_1983/p0 (дата обращения: 05.11.2024). Текст: электронный.

² Федеральный государственный стандарт начального общего образования. URL: <https://fgos.ru/fgos/fgos-do> (дата обращения: 05.11.2024). Текст: электронный.

һурагшад мэдэжэ абаһан юумээ хараха, адаглаха, хэрэглэхэ арга боломжотой болоно.

Метапредмет хайшан гээд бэелүүлэгдэнэб гэбэл, жэшээн, үхибүүд нохойн хоншоор тухай шүлэг уншажа үзөөд, зурагынь хаража таниха болоно, бэсын энхэ элүүртэ яажа хэрэглэхэб гэжэ ойлгоно, харин энэ ургамал тарибал, хэрэгтэй, хайн гэжэ мэдэхэ болоно.

Багашуул хэмжүүрээрээ ута зохёол һонирходоггүй гэжэ булганда мэдээжэ. Тиимэһээ ном соохи зохёолнууд ба шүлэгүүд богонихонууд, багахан түхэлтэйнүүд. Һурагшадай бэшэһэн шүлэгүүдшые оруулагдаһан. Һурагшад анхаран, һонирхон уншадаг.

Номууд соо словарна хүдэлмэри хэхэдэ хэрэглэгдэхэ, ойлгогдохогүй байха гэжэ нэрлэгдэн илгаатай үгэнүүдэй толи зохёолой һүүлээр үгтэнхэй. Жэшээн: үүсхэбэрилгэ — разведение, выращивание. Тиин зохёолнуудай гол удхада таараха онһон үгэнүүдшые үгтэнхэй.

Арадай аман зохёол гэжэ бүлэг соо буряад фольклорой бага жанрай аман зохёолнууд байха: сэсэ буляалдаан, тоолуур, жороо үгэ, таабари, гурбалжан бадаг, онһон үгэ, олон арадай онтохонууд [2]. Литературна уншалгын номууд соо ороогүй литературна онтохонууд, үгтэнэ. Онтохонуудта табигдаһан асуудалнууд гол бодолынь гаргана. Жэшээн, Эбтэй байха гэжэ юун гэнэб? г. м.

Дүрбэдэхи ангиин ном соо зүжэгүүдшые ороо [5]. Энэнь ехэ һайшаамаар. Юундэб гэхэдэ, эхин ангиинуудтай «литература» гэжэ һуралсалай нэгэ компонентын удхада тааруугаар уран зохёолой бүхы жанрнуудтай танилсалга, тэдэнэй анализ хэлгэ хараалаатай байна.

Багшанарай эхшээлдээ хэрэглэхэ таарама зохидхон номууд гараа. Агын тойрогой мэдээжэ поэссэ Дугарма Батоболотовна Батоболотовагай шүлэгэй удханы номой зорилгодо тааруу:

Буряад абын хүбүүн
Буряад хэлээ үзэнэб,
Түрэл эхэ хэлээ
Түргэн мэдэхэ болоод,
Түүхэ үльгэр домогоо
Тандаа битнай уншахаб.
Һонин гоё шүлэгүүдые
Һонор сэсэн үгэнүүдые
Сэбэр буряад хэлээрээ
Сээжээр хэлэжэ һуранаб [5].

Энээхэн класһаа гадуур уншалгын номууд багашуулда түрэл буряад хэлээ гамнажа, уншаха ба харилсаха дуратай болохо гэжэ найданабди.

Тиигэбэшые үдэр бүрийн юрын байдал ажаглахада, үхибүүднай, залуушуул, залуу гэртэхин өөһэд хоорондоо ородоор лэ харилсана. Энэ ушар юун дээрэһээб гэхэдэ, түрэлхи хэлээ мэдэнгүй, ойлгонгүй байһан дээрэһээ. Иимэ байдалһаа уламлан хэлэхэдэ, ургажэ байһан улаан бургаһадаа эхэ хэлэндэнь багаһаань һургалбай, үрэ дүнтэй байхань лабтай. Манай хэлэн урин зулгы, уян нугархай, уран хурса, баян ондоо арадуудай хэлэнһээ нэгэшые дутахаар бэшэ.

Үсөөхэн жэшээнүүд дээрэ хараад үзэе. Тойроод байһан тала тухайгаа ямар олон ондоо һанамжанууды хэлэхэр гээшэб!

Үргэн		
Уужам		
Нэмжээ		хабтайна
Тэгшэ		нэмжынэ
Номгон	заха хизааргүй тала	халюурна
Аажам		ногоорно
Тэнюун		дуурсана
Халюун		нойрсоно
Сэсэгтэ		
Баян		

Дулаа үгэдэг, дайда гэрэлтүүлдэг наран тухайгаа ... Наранай гэрэл // элшэ // туяа сасарна // ошотоно // хабагшатана // игаана // шагаана // мийхэрнэ // дулаасуулна.

Хүнэй абари зан харуулһан ямар олон дүтэрхы болон харша удханууд харуулһан үгэнүүд гараад ерэнэб даа? Энэ үгэнүүд гансада ухаанда ородог үгэнүүд гээшэ. Зүгөөр уран зохёол уншахадаа гаргагдаха үгэнүүд үшөө олон байха.

Уян зулгы	хэрзэгы	урин налархай	хатуу
Илдам зөөлөхэн	шэрүүн	уряамгай	мондогор
Һайхан	муурхуу	зохид	атаархуу
Тэнигэр	сухалтай	номгон	һарсагар
Даруу	һайрхуу	хүнгэн	мэхэтэй
Хүлэсэтэй	булимтаруу	даасатай	хитүү
Һайн һанаатай	хүхирмэг	туһамарша	уулагар

Дүнгүүд. Эдир үхибүүдые, багашуулые хүмүүжүүлэн, ажабайдалай эрэн ма-ряание бодото дээрэнэ ойлгуулхын тула тэдэниие түрэлхи арад зонийн түүхээрнэ һонирхуулха, үе саһаа сахижа ябаһан ёһо заншалнууд, һайхан һургаалнуудаа гансашье даган ябаха бэшээр, тойроод байһан байгаалиингаа гоё һайхание ойлгохо, тэрэнэ хамгаалха, аршалха, арьбажуулха хүсэлтэй ажал хүдэлмэридэ дүршэлтэй ба дуратай гү, али алибаа юумэн, алибаа үзэгдэл, алибаа байдал г. м. тухай үргэн мэдэсэтэйгээр, эрдэм болбосоролтойгоор хүмүүжүүлхэ ба һургаха гээшэ түрэлхи бүхэнэй, багшанарай ба ниитэ зоной тон ехэ зорилго болоно.

Яагаа һаа энэ зорилгонуудые дүүргэжэ шадаха арга байна гээшэб? Арганууд олон, зүгөөр нэгэнэ бултанда мэдээжэ.

Үхибүүд номһоо үргэн мэдэсэтэй, эрдэм болбосоролтой болоно. Ном эрдэм ухаанай гуламта гэжэ бултанда мэдээжэ. Номой хүсөөр түрэлхи хэлэндэ дурлал хүмүүжүүлхэ, арадайнгаа абари зан, ёһо заншал дамжуулха аргатай байнабди.

Ямаршые юумэ эхинһэнь, багаһаанэ эхилхэдэ үндэһэ бүхэтэйгөөр һурижадаг. Үхибүүднай бага һаһандаа уян нугархай үедөө байна. Багаһаа түрэлхи хэлээ мэдэжэ, ойлгожо шадаал һаа, тэрэнэ һожортойгоор, дуратай эр-мэлзэлтэйгээр үзэхэ. Тиимэһээ эхин ангинуудай үхибүүдтэ тааруугаар хүнгэдхэнэ класчаа гадуур уншалгын ном зохёогдоо.

Олон дүй дүршэлтэ багшанарай хүсэ шадабари нэгэдүүлэн, байһан сагайнгаа эрхэдэ тааруулан «Һолонго» гэхэн нэрэтэйгээр уншаха ном зохёогдоо. «Алтарга-

на 2020», «Алтаргана 2022» гэхэн номуудай харалга-мүрүсөөндэ лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртээн байна.

Литература

1. Зуев Д. Д. Школьный учебник. Москва: Педагогика, 1983. 240 с. URL: http://sbooks.gnpbu.ru/text/zuev_shkolnyu_uchebnik_1983/p0 (дата обращения: 05.11.2024). Текст: электронный.

2. Шаракинова Н. О. Бурятское народное поэтическое творчество. Иркутск: Изд-во Иркутского ун-та, 1975. 234 с. Текст: непосредственный.

3. Холонго: класшаа гадуур уншаха ном. 4-дэхи класс / авт.-согсолб. Д. К. Бадмаева, Л. Д. Дондокова, Г. Б. Цырендашиева, В. Б. Черникова. Улаан-Үдэ: Бэлиг, 2018. 132 х., зурагууд.

4. Холонго: класшаа гадуур уншаха ном. 3-дахи класс / авт.-согсолб. Д. К. Бадмаева, Л. Д. Дондокова, Г. Б. Цырендашиева, В. Б. Черникова. Улаан-Үдэ: Бэлиг, 2018. 104 х., зурагууд.

5. Холонго: класшаа гадуур уншаха ном. 2-дохи класс / авт.-согсолб. Д. К. Бадмаева, Л. Д. Дондокова, Г. Б. Цырендашиева, В. Б. Черникова. Улаан-Үдэ: Бэлиг, 2018. 84 х., зурагууд.

2024 оной ноябриин хорин табанда статья редакцида ороо; 2024 оной декабриин табанда зүбшөөл гараа; 2024 оной декабриин арбан долоондо хэблэлдэ ороо.

Developing Reading Literacy in Primary School Students in Buryat Language Lessons

Tsyrgyzunya Ts. Tsyrendorzhieva

Senior Teacher

Aginsky Professional Development Institute, Trans-Baikal Territory
13 Komsomolskaya St., Trans-Baikal Territory, 687000 Aga Village,
sercur@mail.ru

Gerelte B. Tsyrendashieva

Primary School Teacher

Guney Secondary School

20 Shkolnaya St., Trans-Baikal Territory, 674160 Guney Village, Russia
gerelma62@mail.ru

Tsytsygma E. Nomtoeva

Primary School Teacher

Sakhyurta Secondary School

2 Pionerskaya St., Trans-Baikal Territory, 674464 Sakhyurta Village, Russia
tsytsygmanomtoeva@mail.ru

Bairma K. Batoeva

Primary School Teacher

2 Pionerskaya St., Trans-Baikal Territory, 674464 Sakhyurta Village, Russia
bairma.batoeva.67@mail.ru

Abstract. The article describes a system for Buryat language teachers to develop reading literacy in primary school students. Reading literacy, as one of the components of functional

literacy, is a key educational outcome for primary school students. Primary education is responsible not only for developing basic reading skills, such as accuracy and fluency, but also for fostering meaningful reading comprehension. Primary school students encounter numerous texts that they must read and understand, making the ability to read competently an essential skill. Since students read in every lesson, each subject becomes a tool for systematically developing proficient reading skills. In this regard, Buryat language teachers must understand how to build reading literacy and apply relevant methods and techniques specific to their subject. Textbooks on the Buryat language as a state language present student with various texts, including assignments, dialogues, monologues, poems, educational materials, literary excerpts, pictures, and tables. Buryat language teachers read all texts with their students but may encounter resistance or reluctance to read in Buryat. Therefore, it is necessary to implement reading strategies, establish clear stages of reading, and address difficulties in text comprehension and interpretation. The use of diverse tasks and exercises that maintain the interest and attention of primary school students is crucial — making reading in Buryat engaging and enjoyable. A set of tasks presented in the article serves as a tool for organizing this work, aligning with the main principles of proficient reading.

Keywords: reading literacy, Buryat language lessons, reading motivation, reading strategy, tasks and exercises.

For citation

Tsyrendorzhiya Ts. Ts., Tsyrendashieva G. B., Nomtoeva Ts. E., Batoeva B. K. Developing Reading Literacy in Primary School Students in Buryat Language Lessons. *Buryat Language and Literature in School*. 2024; 4: 95–101 (In Bur)

The article was submitted 25.11.2024; approved after reviewing 05.12.2024; accepted for publication 17.12.2024.